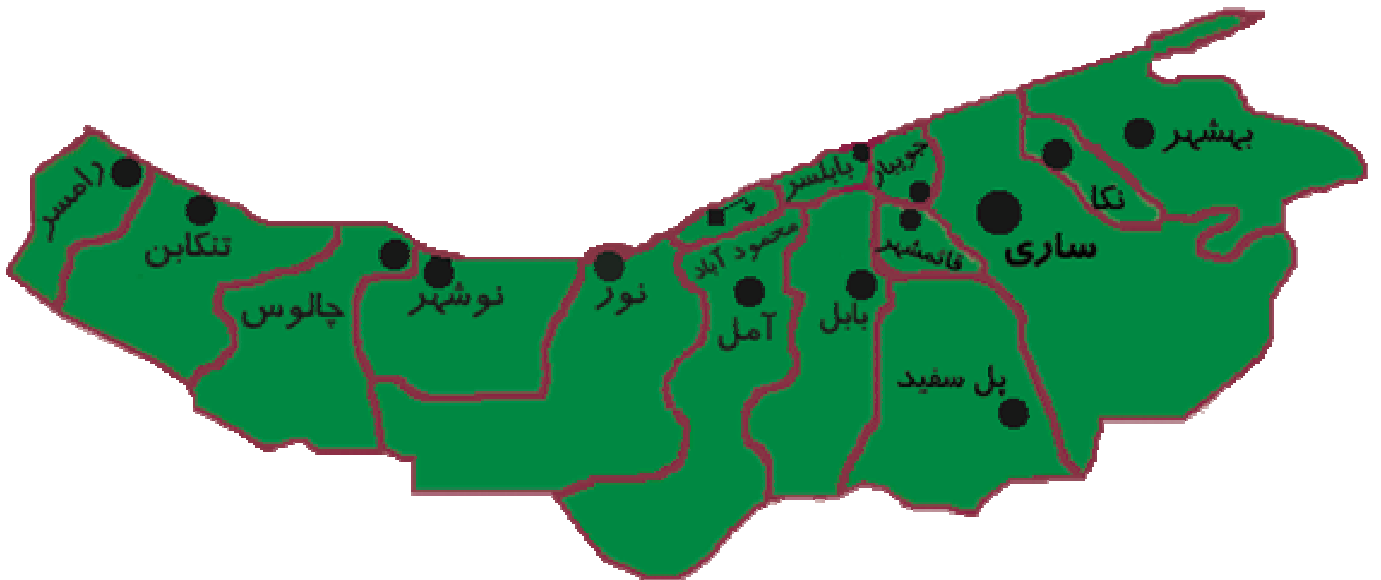

دریای خزر

تاریخچه شهر ساری

بافت شهری ساری مرکز استان مازندران رابه طوس بن نوذر نسبت می دهند که در قرن اول هجری به دست فرخان بن دابویه از ملوک گاوباره تجدید بنا شده است . مسجد بزرگ ساری اولین بنایی بود که مسلمین توسط ابوالخطیب ، نخستین حاکم عباسی طبرستان ، در سنه ۱۴۰ هجری قمری احداث کردند و سپس در همان مسجد جامع شهررا نیز بنا کردند. بنای این مسجد در زمان هارون الرشید به وسیله یحیی بن یحیی شروع و توسط مازیار بن قارون تمام شد. ساری بعد از اسپهبدان نیز تقریباً تا به امروز مرکز مازندران بوده است و فرمانروایان طاهری ، زیدی و آل باوند تا سال ۶۳۵ هجری در آنجا حکومت کرده اند. این شهر در سال ۲۹۸ هجری توسط اقوامی که از دریای خزر و سواحل آن هجوم آورده بودند به آتش کشیده شدو در اوایل قرن چهارم در اثر سیل صدمات بسیار دید و خراب شد. ساری در زمان سلطان محمد خوارزمشاه و نیز بعد از آن ، در حمله مغول آسیب دید و در زمان مستوفی ، شهر تقریباً ویرانه بود. در زمان شاه عباس اول بناهای مهمی در ساری ساختند. هنگامی که زندیه طبرستان را فتح کردند مرکز طبرستان ، از ساری به بارفروش (بابل کنونی) منتقل شد. در دوره آغامحمدخان قاجار (۱۲۰۰ - ۱۲۱۱ هـ. ق) مرکز مازندران مجدداً از بارفروش به ساری منتقل گردید. زلزله سال ۱۲۲۰ هـ. ق باعث تلفات جانی زیادی شد و شهر بیش از پیش روبه ویرانی نهاد. در دوران اخیر با عبور راه آهن از کنار شهر و احداث خیابانها و ساختمانهای دولتی بار دیگر ساری رو به آبادانی نهاد و امروزه یکی از شهرهای زیبای استان مازندران و شمال کشور است.

مراکز تاریخی و باستانی

مجموعه صفوی فرح آباد / این مجموعه در روستای فرح آباد در ۲۸ کیلومتری شمال ساری، نزدیک دریای مازندران واقع شده است و در عهد سلاطین صفوی مخصوصاً در زمان شاه عباس کبیر از مهم ترین بنادر شمال ایران و مرکز مبادلات تجاری محسوب میشد. به همین دلیل کاخ سلطنتی، مساجد، مدارس، بازار، حمام، پل و باغ در آن احداث شده بود و مدتی از سال نیز محل سکونت و تفرجگاه سلاطین صفویه بود. متأسفانه بر اثر بی توجهی اهالی و دولت های وقت و غارت آن به وسیله یک دسته از قزاقان شورشی تزاری به سرکردگی استپان رازین اکثر آثار گرانبها و ابنیه مهم آن تخریب شد. و فعلاً تنها خرابه های مسجد، مدرسه پل و دیوارهای باغ سلطنتی آن باقی مانده که چیزی جز تأثر و حسرت به بار نمی آورد.

برج رسکت / بنای برج رسکت (واقع در روستای رسکت او بخش دودانگه) در آغاز فرن پنجم هجری قمری ساخته شد. این برج شامل بدنه آجری و گنبد است که حد فاصل قسمت فوقانی بدنه و آغاز گنبد آن تزئینات مقرش کاری شده است و دو کتیبه آجری نیز به خط پهلوی ساسانی و خط کوفی در روی آن به چشم می خورد.

برج سلطان زین العابدین / برج سلطان زین العابدین به خاطر شیوه معماری و گنبد هرمی شکل هشت وجهی و همچنین تزئینات کاشی کاری صندوق نفیس چوبی، در ردیف بهترین ابنیه تاریخی مذهبی ساری به شمار می آید. در بالای در ورودی آن، کتیبه ای به خط رقاع بر روی کاشی نقش شده که مضمون آن چنین است: عمل سید علی بن سید کمال الدین بناء آملی.

جاذبه های طبیعی

پارک جنگلی میرزا کوچک خان / این پارک زیر نظر سرجنگل داری ساری اداره می شود و در کیلومتر ۱۸ جاده آمل به تهران واقع شده است. در حال حاضر پارک مزبور مورد استفاده مسافران بین راهی و شهروندان آملی قرار می گیرد و دارای امکانات

تفرجگاهی مانند: آلاچیق، آب آشامیدنی، سرویس دستشویی، اجاق، میزو نیمکت است. این پارک در ایام تعطیل مورد استفاده اهالی شهرهای همجوار مانند آمل و بابل قرار می گیرد. رودخانه هراز که از ضلع شرقی این پارک می گذرد، جلوه خاصی به آن بخشیده است .

پناهگاه حیات وحش دشت ناز / این پناهگاه که در حدود ۵۵ هکتار وسعت دارد، در شمال شرقی ساری با فضایی از جنگل های جلگه ای قرار گرفته، از سال ۱۳۴۶ به صورت محل تکثیر گوزن زرد ایرانی درآمده است. در این پناهگاه ضمن حفاظت و نگهداری گوزن زرد ایرانی که تعلیف آنها دستی صورت می گیرد همه ساله تعدادی از گوزن های تولید شده را به زیست گاههای اصلی، یعنی حواشی رودخانه دز و کارون منتقل می کنند. تعدادی از گوزنهای این پناهگاه به جزیره اشک در دریاچه ارومیه نیز انتقال داده شده اند.

اماکن زیارتی و مذهبی

امام زاده عباس / بنای امامزاده عباس ساری از نظر شیوه معماری و شکل گنبد هرمی آن ، اهمیت تاریخی و هنری دارد. داخل صحن بقعه ، صندوق چوبی نفیسی بر روی مرقد قرار دارد که تاریخ سال ۸۹۷ هـ . ق بر روی آن حک شده است . در این بقعه سه تن از امامزادگان به نام امامزاده عباس ، محمد و حسن مدفون هستند .

بنای امامزاده یحیی / ساختمان برج آجری امامزاده یحیی در شهر ساری واقع شده و دارای صندوق نفیس چوبی است که از اهمیت هنری و تاریخی برخوردارند. طبق کفاد کتیبه موجود، صندوق چوبی در سال ۸۴۹ هجری قمری ساخته شده و بانی آن خواجه حسن نام و کاتب کتیبه آن، فخرالدین مطهرین عبدالله الداعی است. به استناد شجره نامه موجود، امامزاده یحیی از فرزندان امام موسی کاظم (ع) است.

موقعیت جغرافیایی استان مازندران / استان مازندران با حدود ۲۴ هزار کیلومتر مربع مساحت بین ۴۷ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۵۶ درجه و ۱۴ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. دریای مازندران در شمال استان تهران و سمنان ، در جنوب و استانهای گیلان و گلستان به ترتیب در غرب و شرق آن قرار گرفته است . براساس آخرین تقسیمات کشوری سال ۱۳۷۵ و با توجه به تفکیک استان گلستان از استان مازندران ، این استان در حال حاضر ۱۴ شهرستان ، ۳۸ شهر ، ۳۴ بخش و ۱۰۰ دهستان دارد.

جغرافیای تاریخی استان / درباره تاریخ باستانی استان مازندران اطلاع زیادی در دست نیست و اساسا وضع اقلیمی آن اجازه نمی دهد ابنیه و آثار معماری پایدار بمانند.

در جلگه های ساحلی مازندران آثار معتبری از ادوار قبل از اسلام به دست نیامده و حتی از شهرهای معتبر صدر اسلام (دوره پادشاهان طبرستان و دیلم) هم به جز آمل و ساری یادگاری بجانمانده است. بعد از غلبه آریایی های مهاجم و مهاجرت بومیان، ساکنان جدید پس از مدتها ظاهراً زیر فرمان هخامنشیان قرار گرفتند. در کتیبه بیستون سرزمین مازندران به نام ”پشتخوارگی“ و در اوستا ”پزشخوارگر“ آمده است و به نظر میرسد که مازندران جزو قلمرو اشکانیان بوده است. هم زمان با فتوحات مسلمانان از سلسله های پادوسبانان، آل باوند و افراسیابیان نام برده شده است که در طبرستان یا قسمتی از آن حکومت میکرده اند و استقلال نسبی داشته اند. مورخان درباره اولین حمله مسلمین به طبرستان وحدت نظر ندارند. بنابه قول عده ای از نویسندگان در سال ۳۰ هجری قمری - زمان خلافت عثمان - اولین بار سعد بن عاص حاکم کوفه در صدد فتح طبرستان برآمد و سرانجام سواحل طبرستان، رویان و دماوند را به تصرف خود درآورد. در زمان مروان بن محمد (۱۳۲- ۱۲۶ ه. ق) آخرین خلیفه بنی - امیه، اهالی طبرستان علیه حکام عرب سر به شورش برداشتند. در دوره خلافت ابوالعباس سفاح (۱۳۶- ۱۳۲ ه. ق) - اولین خلیفه عباسی - یکی از عاملان وی رهسپار طبرستان شد و با اهالی آن منطقه از طریق صلح و مدارا کنار آمد، لیکن در دوره - خلافت ابوجعفر منصور (۱۵۸ - ۱۳۶ ه. ق) - دومین خلیفه عباسی مردم طبرستان برای چندمین بار سر به شورش برداشتند. سرانجام طبرستان کاملاً تحت اطاعت اعراب درآمد ولی بعد از آن نیز در سرزمین طبرستان مانند سابق، مسکوکاتی با خط پهلوی ضرب شد. سرانجام در سال ۱۶۷ هجری قمری ”ونداد هرمز لا“ سلسله مستقلی در طبرستان تأسیس کرد.

در قرن چهارم و پنجم هجری، طبرستان میدان کشمکش سلسله آل زیار و آل بویه از یک طرف و سامانیان و غزنویان از طرف دیگر شده بود، اغلب اوقات طبرستان تحت اداره آل زیار بود. در سال ۴۲۶ هجری قمری، سلطان مسعود غزنوی از طریق گرگان وارد طبرستان شد و صدمات و خسارات جانی و مالی زیادی به اهالی آن سامان وارد آورد. هنوز این خرابه - ها ترمیم نشده بود که طغرل اول مؤسس سلسله سلجوقی به گرگان و طبرستان حمله ور شد و در سال ۶۰۶ هجری قمری طبرستان از جمله ”کبود جامه“ به دست سلطان محمد خوارزمشاه افتاد و اسپهبد کیودجامه به نام ”رکن الدین کبودجامه“ و فرزندانش به دست سلطان محمد خوارزمشاه اسیر شدند. زمانی که سلطان محمد خوارزمشاه از نبرد با سپاهیان مغول فرار می کرد، رکن الدین ، مغولان را به جایگاه سلطان محمد هدایت کرد و به اثر این خوش خدمتی، از طرف مغولان به حکومت کبود جامه رسید و سرانجام توسط تیموریان بساط حکمرانی آنها نیز برچیده شد. بعد از درگذشت امیر تیمور ، سادات - مرعشی با کسب اجازه از شاهرخ میرزا (۸۵۰ - ۸۰۷ ه. ق) به مازندران برگشتند و به عنوان باج گزار این نواحی سلطنت کردند. سرانجام در زمان سلطنت شاه عباس اول به طور کلی قدرت سادات مرعشی از بین رفت. پس از برچیده شدن بساط حکومت ملوک الطوائفی

طبرستان که تا سال ۱۰۰۶ هجری قمری ادامه داشت، این منطقه تحت نظارت شاه عباس اول و سلاطین بعدی سلسله صفوی تأمین قرار گرفت. شاهان صفوی در طول هرسال به کرات به عنوان شکارویا پس از احداث فرح آباد جهت استراحت به این منطقه سفر می کردند. نارشاه افشار برای مقابله با دشمنان به ویژه دشمنان شمالی و روس ها، در مازندران یک کارخانه کشتی سازی دایر کرد و به رونق هرچه بیشتر منطقه افزود. از دوره فتحعلی شاه قاجار، به منطقه سر- سبز و زیبا و دل انگیز مازندران ، به عنوان یک منطقه استراحتی - تفریحی توجه گردیده و ناصرالدین شاه طی دو سفر دستور تعمیر راه ها و کاروان سراها را صادر کرد. در دوران ملطنت پهلوی منطقه مازندران مانند سایر مناطق کشور از راههای ارتباطی برخوردار شد و به علت شرایط محیطی و آب و هوای معتدل ، چشم اندازهای زیبا نزدیکی اش به تهران ، محل استراحت و تفریح قسمت اعظم مردم کشور شد.

صنایع دستی / از صنایع دستی موجود در استان مازندران می توان به قالی بافی، گلیم بافی، جاجیمچه بافی، بافت گلیچه، چوقا، شمد و ملحفه، سوزن دوزی، رنگرزی و چاپ سنتی سفالگری و سرامیک سازی، فرآورده های پوست و چرم، هنرهای مرتبط با فلز، هنرهای مرتبط با چوب، حصیر بافی، طراحی سنتی و نگارگری، صحافی و جلد سازی سنتی، صنایع دستی دریایی عروسک سازی اشاره کرد.

قالی بافی و گلیم بافی از رشته های اصلی و اساسی مازندران نیست ولی در استان بافته می شود. در شرایطی که فرش در بعضی مناطق حرف اول برای ابراز وجود دارد تنها شهرت خود را در مازندران به سایر رشته ها واگذار کرده است و نقشه هایی که در مازندران بافته می شود مربوط به سایر مناطق است.

دستبافی (نساجی سنتی) / امروزه دستبافی به صورت تهیه و تولید انواع پارچه ها و برخی زیراندازها جاجیم، جاجیمچه، روتختی، رومیزی، روسری، لباسهای محلی، ملحفه و شمد و ... در بسیاری از مناطق روستایی و برخی نقاط شهری استان مازندران مرسوم است. رامیان در استان مازندران نیز یکی از مراکز مهم پارچه های ابریشمی محسوب می شود. بعضی از دستبافان از دستگاههای ساده بافندگی نظیر دستگاههای "دووردی" و "چهاروردی" استفاده می نمایند و برخی از آنها دستگاههای ژاکارد دستی، تک فاز و سه فاز را نیز به تدریج جایگزین دستگاههای قدیمی نموده اند.

قالی کلاردشت: قالی کلاردشت، فرشی است که در منطقه مازندران و حتی در ایران، بسیار ناشناخته است و حتی بین تجار و بافندگان نیز نا آشنا است. این قالی در بازار داخل بطور کل خریدار بسیار اندکی دارد و تنها گروهی از صادر کنندگان قالی اقدام به صادرات آن به کشورهای اروپایی می نمایند.

معروفترین قالی کلاردشت در روستای مکارود استان بافته می شود. قالی کلاردشت جزء قالیهای درشت بافت می باشد که به قالی خرسک نیز معروف است. نقوش قالی کلاردشت عمدتاً ذهنی و بدون نقشه هستند. در نقشهای قالی کلاردشت گویی طبیعت زیبا و در عین حال سخت کوهستانی متجلی می شود.

نقش "مل چفته" در حاشیه گلیم هرسین دقیقاً در حاشیه نقش متن یک قالی قدیمی کلاردشت مشاهده می شود. از دیگر نقوش قالی در کلاردشت می توان به نقش جنگلی، صندوقی، رودبارکی، مجمه ای، گل سینی، عینکی، چخماقی، رسولی، شمله، خرکی، شکری، سیخ کبابی و مزلقان اشاره کرد.

گلهایی که در متن فرش کلاردشت استفاده می کنند، عبارتند از:

رسین گل (که به آن "طناب رسن" می گویند)، شاخ نر، چنگ گربه، گل کلوچه، حلوا قجل (که یک نوع حلوا با کره محلی و عسل درست می شود)، نقشه گوزن، گنجشک، مسیر کاه گل، شانه هیری، گل ترکمن، گل لاری، گل شاه عباسی، پیل مل یا پول گردن، ماهی گل، گل چخماق، لوله پنجه، پیچ پیچی، پمپال، گل سینی، میش دندان، گل پیاله، پتو گل، کریم خانی، چهارواز، چنار، گل شیدی، پل بز (بز بدون شاخ) و بز چلچله ای (بز شاخ دار)

سفالگری و سرامیک سازی: خاک رس که ماده اولیه کوزه گری است تقریباً در هر کشوری و در هر منطقه ای یافت می شود. و وقتی که بشر اولیه زندگی شکاری خود را تبدیل به دامداری و کشاورزی کرد کوزه های سفالینه نیز به وجود آمد. سفالگری در مازندران نیز از رشته های بسیار رایج است. خاک رس در منطقه بسیار یافت می شود و به دلیل در دسترس بودن خاک رس، این از رشته های رایج استان می باشد. مهمترین مراکز سفالگری استان مازندران عبارتند از کلاگر محله جویبار در ۱۹ کیلومتری قائم شهر، چالوس، تنکابن و برخی از روستاهای بابل و آمل.

کنده کاری روی چوب: در استان مازندران به دلیل شرایط جوی و محیطی و وجود جنگل های فراوان تولید صنایع و هنرهای چوبی بسیار رایج است. از جمله اشیای کنده کاری شده، پیمانه و ظرف شیر، قاشق شربت خوری، صندوق تخته شطرنج یا تخته نرد و قندان و مجسمه های حیوانات است.

چوبهایی که برای این رشته هنری استفاده می شود چوبهایی هستند که دارای سطح صاف و مناسبی می باشند مثل چوب گردو، فوفل، راش انار سرخ، انار زرد و افرا. اما برای کارهای ظریفتر از چوب گلابی استفاده می شود.

ایجاد نقشه‌های برجسته از جمله فنون معمول است، و آن را منبت می‌نامند. یکی دیگر از روشهایی که زیاد به کار برده می‌شود و با برجسته کاری ترکیب می‌شود، مشبک است. یکی از فعالیتهای منبت کاران در گذشته ساختن قالبهای مشبک در و پنجره بود، که گاهی اوقات فضای بین گره‌ها با شیشه رنگی پر می‌شد، این گره‌ها را قامه می‌نامیدند.

حصیر بافی: حصیربافی نیز از جمله هنرهایی است که جنبه خود مصرفی دارد ولی در حال حاضر جنبه هنری کمتری دارد و بیشتر برای روزمره استفاده می‌شود

طراحی سنتی و نگارگری: طراحی سنتی و نگارگری بسیار محدود است و تقریباً می‌توان گفت حرفی برای گفتن در این خطه سبز ندارد.

صحافی و جلد سازی: صحافی و جلد سازی سنتی نیز بسیار محدود است .

سایر رشته‌های صنایع دستی مثل صنایع دریایی، عروسک سازی و .... است. ولی مورد دیگری که از رشته‌های مهم مازندران به حساب می‌آید نمد مالی است.

نمد مالی: نمد مالی یکی از رشته‌های مهم استان است. تهیه نمد براساس دو خاصیت پشم است، یکی خاصیت جعدیابی و دیگری پوسته ای شدن. زمانی که پشم در حرارت مرطوب مجعد شده و الیاف آن درهم می‌روند پوسته‌ها نمی‌گذارند الیاف دوباره از هم باز شوند این بهم پیچیدگی، بافت نا منظمی درست می‌کند که اگر ترکیبات نمدسازی (مانند خاک نمد) را به آن بیافزایند محکمتر می‌شود.

تاریخچه شهر آمل / شهر آمل از شهرهای بسیار قدیمی ایران در استان مازندران است. بعضی از مورخان و جغرافی نویسان سابقه آن را به دوره پیشدادیان و کیانیان نسبت داده اند. شهر آمل با توجه به اشیاء و سکه هایی که از آن به دست آمده در دوره ساسانی پایتخت یا مرکز آن منطقه بوده است. احتمالاً مردم آمل در زمان حکومت مهدی خلیفه عباسی، به دین اسلام گرویدند و بعد از آن بناهای اسلامی در آنجا ساخته شد. اوایل قرن هفتم حسام الدین اردشیر مرکزیت را از ساری به آمل آورد و قصر خود را در آنجا برپا داشت. در سال ۷۹۵ هـ. ق امیر تیمور گورکانی آمل و ساری را غارت کرد و فرمان قتل عام ساکنین آنها را صادر کرد و سه قلعه مهم از جمله ماهان سر را با خاک یکسان کرد. از آن پس آمل روبه ویرانی نهاد. آمل جدید در جوار شمال آمل قدیم بنا شده است و امروزه یکی از شهرهای آباد و زیبای شمال ایران به شمار می‌رود.

مراکز تاریخی و باستانی

قلعه شاهندشت (ملک قلا) / این قلعه که به ملک قلا معروف است، ظاهراً به نام ملک بهمن آخرین سلطان لاریجان نامگذاری شده است. آثار ویرانه های این قلعه بالای کوهی مشرف به دهکده شاهندشت (از روستاهای لاریجان) هنوز خودنمایی می کند.

حمام اشرف آمل / این حمام از بناهای قرن دوازدهم هجری قمری است که در نیاکی محل آمل واقع شده است. مصالح عمده حمام آجر و سنگ است و دیوارهای آن تماماً با کاهگل و دوغاب آهک، اندود شده است. حمام اشرف تنها باقی مانده حمام های قدیمی شهر آمل است .

پل دوازده پله / پل آجری دوازده پله بر روی رودخانه هراز در وسط شهر آمل احداث شده و دو بخش شرقی و غربی شهر را به همدیگر متصل می کند. قدمت بنای پل به سال ۱۰۱۸ هـ.ق می رسد. این پل بیشتر به خاطر نقش حیاتی و سازنده آن، یکی از معتبرترین پل های تاریخی مازندران به شمار می آید.

جاذبه های طبیعی

چشمه آب گرم آب آهن یا آب فرنگی / این چشمه بالای روستای آب اسک لاریجان، میان بیدستان ازارو قرار دارد. آب این چشمه دارای ترکیبات سولفات دوفروکربنات و دوفراسیدکربنیک آزاد است. استحمام و نوشیدن آن برای افراد مبتلا به بیماری کم خونی و جلدی توصیه شده است.

آب معدنی استراباکو / این آب گرم بین راه لاریجان به روشاق، نزدیک روستای بایجان در محلی به نام قلابن قرار دارد، از کوهی می جوشد و پس از چند متر به رودخانه هراز می ریزد. آب این چشمه ماده ای به نام زیبق دارد که درمان امراض جلدی، به ویژه بیمارهای عفونی مؤثر و مفید است.

چشمه آب گرم آب اسک / این آب گرم در روستایی به همین نام از بخش لاریجان قرار گرفته و دارای ترکیبات اسید کربنیک و بیکربنات دوسود است. پیرامون این چشمه قشرهای آهکی پدید آمده که به مرور زمان به سنگ های مرمر تبدیل شده است. این آب گرم برای درمان امراض جلدی از قبیل اگزما و زخمهای کهنه توصیه شده است. علاوه بر آب گرم فوق، آب معدنی های دیگری نیز در آب اسک وجود دارد که برای رفع امراض جلدی و گوارشی توصیه شده اند.

آب گرم رینه / این آب گرم در نزدیکی روستای رینه لاریجان قرار گرفته است و هر ثانیه هزار لیتر آبدهی دارد. این آب برای درمان بیماری های جلدی، مفصلی و عفونی مؤثر است .

آبشار شاهندشت لاریجان / این آبشار در بالای کوهی به همین نام در جوار قلعه ملک بهمن قرار گرفته است و بیش از ۵۰ متر ارتفاع دارد. مشروبی بودن آب چشمه و نزدیکی آن به جاده هراز، راه سواره، چشم اندازهای زیبا و سرسبز، قابلیت های جهانگردی آن را به طور چشمگیری افزایش داده است.

دریاچه ساهون / این دریاچه در دامنه های جنوب غربی قلعه دماوند، نزدیک روستای نوا قرار گرفته است. ارتفاع آن از سطح دریا بیش از ۳۰۰۰ متر است. در گذشته بیش از ۱۰۰۰ هکتار وسعت داشته و تا نیم قرن پیش پر از آب بوده که به مرور زمان بر اثر دخالت های انسان حجم آب آن کم شده است. در حال حاضر به صورت مردابی در آمده است.

اماکن زیارتی و مذهبی

آرامگاه امامزاده ابراهیم آمل / ساختمان این امامزاده چهارضلعی مشتمل بر بدنه آجری و گنبد هرمی شکل است. بر روی در و صندوق چوبین آن، کتیبه هایی حک شده است که تاریخ بنای ساختمان امامزاده را در سال ۹۲۵ هجری قمری نشان می دهد. کتیبه این بقعه و متن آنها به ابومحمد ابراهیم از فرزندان امام موسی کاظم (ع) و برادرش ابولمعلی یحیی و مادر ایشان تعلق دارد و در سال ۹۲۵ هـ. ق به وسیله خواجه نامدار ابن درویش ساخته شده و بانی آن عبدالله ابن شاه قاضی بوده است.

امامزاده عبدالله / آستانه امامزاده عبدالله در ۱۲ کیلومتری جنوب غربی آمل، در روستای اسکو محله قرار دارد. ساختمان اصلی امامزاده در سال ۱۳۴۳ شمسی به وسیله سازمان اوقاف تخریب گردید و بنای نوساز و با عظمت کنونی به جای آن ساخته شد. در صحن بنای امامزاده ضریحی است از طلا و نقره به طول ۴۶۳ سانتی متر و عرض ۳۷۵ سانتی متر و ارتفاع ۲۷۵ سانتی متر که به وسیله هنرمندان ماهر اصفهانی ساخته شده است. از آثار قدیمی آستانه امامزاده عبدالله حوض شفا و مرقد بی بی فاطمه و سقاخانه آن است که به وسیله سازمان اوقاف تجدید بنا شده است.

تاریخچه شهر بابل / بابل از شهرهایی است که در دوران اسلامی نیز وجود داشته و به نام های مامطیران، مامطیر، بارفروش ده، بارفروش و بابل شناخته شده است. اولین نام این شهر مامطیر بود که در قرن دهم هجری بارفروش ده در محل آن بنا شد و هنگامی که محمدخالد حاکم آن بود بازار و عمارتی در آن بنا کرد. در سال ۱۶۰ هـ. ق مازیار بن قارن مسجد جامع آن را بنا نهاد که شامل مساجد، عمارت، مدارس، دکاکین، سراها، بیوتات و سایه بود. بارفروش به عنوان مرکز تجاری به ویژه در دوره صفوی از رونق، آبادی، وسعت و گستردگی برخوردار شد. شاه عباس اول فرمان داد باغ ارم را در قسمت جنوبی شهر بنا کنند. بابل در زمان فتحعلی شاه قاجار نیز اهمیت قابل توجهی پیدا کرد. قبل از انقلاب اکتبر روسیه، بابل از طریق بندر مشهدسر (بابلسر) با

کشور روسیه ارتباط تجاری داشت و به یکی از مراکز مهم بازرگانی استان مازندران تبدیل شده بود. بابل امروزی شهری آباد و زیباست.

مراکز تاریخی و باستانی

کاخ بابل / ساختمان این کاخ که به دوره پهلوی مربوط است، در باغ مصفایی در جنوب بابل قرار دارد و محل فعلی دانشکده پزشکی مازندران است. بنای کاخ دو طبقه است، با اتاق ها و سالن های متعدد و مزین به گچبری های بسیار زیبا. مصالح عمده ساختمان کاخ را سنگ تشکیل می دهد و نمای خارجی کاخ، ویژگی های خاص و منحصر به فردی دارد که مشابه آن در کاخ های دیگر این دوره کمتر دیده می شود.

پل محمد حسن خان / در اوایل حکمرانی کریم خان زند به سال ۱۱۴۶، محمدحسن خان (جد آغامحمدخان قاجار) که شهر بار فروش و سایر نقاط مازندران را تصرف کرده و در جنگ بر کریم خان زند پیروز شده بود، بر روی رودخانه بابل پل بزرگی احداث کرد که تا امروز باقی مانده و به پل محمدحسن خان معروف است. این پل دارای هفت چشمه (طاق) اصلی و دو چشمه فرعی است که ارتفاع آن از بستر رودخانه ۱۱ متر است. این پل با طول ۱۴۰ متر و عرض ۶ متر یکی از پلهای مهم استان از نظر مسائل اقتصادی و ارتباطی به شمار می آید.

اماکن زیارتی و مذهبی

بقعه سلطان محمد طاهر / این بقعه که در کیاکلا واقع شده و مدفن سلطان محمد طاهر از فرزندان امام موسی کاظم(ع) است که از نظر سبک معماری به بنای امامزاده یحیی در شهر ساری شباهت دارد. در این مقبره صندوق چوبی نفیسی قرار دارد که تاریخ آن به سال ۸۷۵ هـ. ق. مربوط است. داخل مقبره علاوه بر صندوق چوبی یک قطعه سنگ قبر وجود دارد که در اطراف آن آیات قرآنی به خط نسخ ممتاز حک شده است.

امامزاده قاسم (بقعه آستانه) / بنای تاریخی امامزاده در آستانه بابل، به قرن نهم هجری قمری تعلق دارد. این بقعه که مدفن امام زاده قاسم، فرزند حضرت موسی کاظم (ع) است به بقعه آستانه مشهور است. داخل صحن بقعه دو صندوق نفیس چوبی قرار دارد که صندوق اصلی آن به تاریخ ۸۸۸ هـ. ق. مربوط است و به دست استاد احمد نجار ساوی ساخته شده است.

تاریخچه بهشهر / ناحیه بهشهر که سابقا خرگوران نام داشت توسط شاه عباس خریداری شد و به دستور وی شهری در آنجا احداث شد. ماده "دولت اشرف" برای تاریخ بنای این شهر در سال ۱۰۲۱ هجری انتخاب شد و شهر جدید، اشرف البلاد نام گرفت که اقامتگاه شاه عباس اول در مازندران بود. بعد از احداث شهر، شاه عباس چندین هزار گرجی را به شهر اشرف کوچاند.

شاه عباس هرگاه به مازندران می آمد اشرف را به دیگر نقاط آن ترجیح می داد. احتمالاً اولین گروه نمایندگان سیاسی انگلستان در اشرف البلاد به حضور شاه عباس رسیدند. اشرف البلاد در اثر جنگهای داخلی حملات ترکمن ها، افغانه و حملات سپاهیان زند صدمات فراوان دید و به طور مکرر تخریب شد. نادر شاه هنگامی که اعزام جنگ بالزگی ها بود مدتی را در این شهر سپری کرد. محمد حسن خان قاجار علاقه زیادی نسبت به آن داشت و غالباً در این شهر اقامت می کرد، سکنه این شهر از اقوام مختلف تشکیل شده بود، از جمله مهاجران گرجی که شاه عباس آن ها را از قفقاز کوچانده بود، همچنین گروهی از خانواده های طالبی لنگران که از سواحل دریای خزر آمده بودند و جمعی هم از ثات ها که یکی از قبایل ایرانی بود. بهشهر امروزی، شهری زیبا و جذاب است که آثار طبیعی و تاریخی فراوان دارد.

مراکز تاریخی و باستانی

کاخ صفی آباد / کاخ صفی آباد در بالای کوهی مشرف به بهشهر قرار دارد. این کاخ از جمله ابنیه تاریخی و باشکوه دوره صفویه است که در دوران قاجار به علت بی توجهی به کلی ویران گردید، ولی در عهد پهلوی به دستور رضاشاه، با همان اسلوب و ویژگی معماری عصر صفوی دوباره سازی شد. در این دوره همچنین محراب قدیمی آن که به مرور زمان خراب و مسدود شده بود، مجدداً بازسازی شد.

عمارت و باغ صفوی "باغشاه" / باغ مصفا و دلفریبی که امروزه محل شهرداری بهشهر است، همان باغشاه معروف به اشرف البلاد دوره صفوی است که به گفته سیاحان و جهانگردان پر از درختان سرو صد ساله و گلهای آراسته بوده است. عمارت فوق در اثر بی توجهی از بین رفت و عمارت بهتری روی خرابه های آن احداث گردید که به دیوانخانه معروف شد. این عمارت وسط باغ قرار دارد. طول آن سه برابر عرض آن است. جلو این عمارت کاملاً باز ولی در پشت و طرفین آن دیواری قرار دارد که به وسیله پنجره های متعدد مستور شده است. کاخ عباس آباد نیز از آثار دوره صفوی است که در نزدیکی بهشهر قسمت هایی از آن بجا مانده است .

جاذبه های طبیعی

دریاچه عباس آباد / این دریاچه در ارتفاع ۴۰۰ متری از سطح دریا در جنوب شرقی بهشهر میان جنگل قرار گرفته است و به دلیل ساخت و سازهایی که شاه عباس در اطراف آن انجام داد، به نام عباس آباد معروف گشته است. وسعت آن حدود ۱۰ هکتار و عمق آن نزدیک به ده متر است. این دریاچه به دلیل دسترسی مناسب سواره، محوطه اتراق، آثار باستانی، شیرینی، آب و هوای مناسب، قابلیت های توریستی فراوان دارد.

تنکابن (شهسوار)

تاریخچه شهر تنکابن / ناحیه تنکابن قبلا جزو گیلان بود و حد شرقی آن به نمک آبرود می رسید. خرم آباد (شهسوار) حاکم نشین نواحی قشلاقی و دو هزار حاکم نشین بیلاقی آن محسوب می شد. آثار و اشیایی که در ناحیه کلاردشت و تپه های اطراف بر حسب تصادف به دست آمده است، نشان می دهند که این منطقه در دوره های گذشته، آباد و از تمدن ویژه ای برخوردار بوده است. تنکابن یا شهسوار در گذشته های دور رستمدار هم خوانده می شد. پادوسبانان تا زمان شاه عباس اول حکومت محلی این منطقه را در اختیار داشتند. از دوران صفویه تا سال ۱۲۰۹ هـ. ق که آغاز سلطنت آغامحمدخان قاجار است، این شهر فیض نامیده می شد. در دوره قاجاری نام آن مجددا تنکابن خواندند. پس از سقوط قاجاریه و با روی کار آمدن پهلوی اول نام این شهر شهسوار و با وقوع انقلاب ایران مجددا تنکابن شد. تنکابن امروزی شهری آباد و دیدنی است .

جاذبه های طبیعی

پارک ملی خشکه داران / پارک ملی خشکه داران در مسیر تنکابن به عباس آباد (نزدیک ساحل دریا) قرار گرفته و ۲۰ هکتار وسعت دارد. این پارک به جهت زیبایی های اکولوژیکی، حیات وحش و وجود درخت توسکای قشلاقی مورد حفاظت قرار گرفته است. وجود این جذابیت ها و محیط آرام آن انگیزه سفر و اقامت مسافران است .

چالوس

تاریخچه شهر چالوس / چالوس از شهرهای قدیمی استان مازندران است که در جلگه میانی سواحل دریای خزر واقع شده است. نام این شهر در گذشته های دور سالوس یا شالوس بود که در پیرامون آن دو شهر کوچک دیگر به نام کبیره و کچه نیز وجود داشته است. بعضی از علمای جغرافیانویس، چالوس را از آبادی های طبرستان دانسته اند. محمد بن اویس از امرای دوره تسلط خلفای عرب به دستور خلیفه معتمد به حکمرانی چالوس منصوب شد. محمد بن اویس خود در رویان (قسمتی از طبرستان) استقرار یافت و پسرش احمد را به حکومت چالوس گمارد. شهر چالوس در زمان حمله امیر تیمور تخریب شد و سپس تا قرن های متمادی به صورت روستایی کوچک درآمد. در دهه اول قرن حاضر (۱۳۱۰) با پشتیبانی دولت وقت آرام آرام به صورت شهری سازمان یافته در آمد و امروزه به شهری زیبا با امکانات فراوان جهانگردی تبدیل شده است.

مراکز تاریخی و باستانی

کاخ اجابت / کاخ اجابت در دوره سلطنت پهلوی، در روستای اجابت از بخش کلاردشت ساخته شده است. این کاخ در محلی مشرف به منطقه کلاردشت بنا شده، تزئینات و گچبری هایی زیبا به شیوه معماری اروپا دارد. محوطه این کاخ بسیار زیباست و

در داخل آن لوسترهایی نفیس و گران قیمت قرار دارد. حیاط کاخ پوشیده از درختان سرو سرسبز است که در حال حاضر به عنوان استراحت گاه مورد استفاده قرار می گیرد.

کاخ چای خوران / کاخ چای خوران چالوس اوایل سلطنت سلسله پهلوی ساخته شد و نمای داخلی و خارجی آن تزئینات گچبری و کاشی کاری بسیار زیبا دارد. این کاخ بر خلاف سایر کاخهای این دوره، بسیار ساده و بی پیرایه است. مصالح عمده آن را سنگ و آجر تشکیل می دهد و پوشش بام آن به صورت شیروانی است. ساختمان کاخ بامی دارد که به شیوه خاصی نرده چینی شده است. نفوذ معماری اروپایی در ساختمان کاخ نیز به وضوح مشهود است. در حال حاضر کلیه امکانات در اختیار نیروهای انتظامی است.

جاذبه های طبیعی

آبشار اکاپل / این آبشار در جنگل کوهستانی سردی چال کلاردشت واقع شده چشم انداز و مناظری بدیع دارد. همجواری این آبشار با بیلاقات کلاردشت و زیبایی طبیعی آن که دریاچه ولشت را نیز در خود جای داده، قابلیت تفرجگاهی آن را به طور فوق العادهای افزایش می دهد.

آبشار هریجان / این آبشار بالای روستایی به همین نام در نزدیکی گردنه هزارچم در جاده تهران - چالوس قرار گرفته، بیش از ۹ متر ارتفاع دارد و یکی از زیباترین آبشارهای کوه البرز است. این آبشار با آب فراوان، فضای مرتفع و بیشه ای و چشم انداز کوهستانی، دره ای و جنگلی از فراز کوهی سنگی با پخشایی ویژه سرازیر و در پایین دست به آبشارهای متعددی تبدیل می شود **پارک جنگلی چالوس / پارک جنگلی چالوس** (فی نین) در هفت کیلومتری جاده چالوس - تهران واقع شده است. رودخانه چالوس که از کنار آن می گذرد ویژگی خاص و جالبی به آن می بخشد. در این پارک، اردوگاهی احداث شده است که کلبه و کومه هایی برای اقامت مسافران دارد. این پارک امکانات خاص تفرجگاهی نظیر میز، نیمکت و جایگاه بازی بچه ها نیز دارد.

پارک جنگلی نمک آبرود / این پارک بیش از ۲۰۰ هکتار مساحت دارد و مانند سایر پارک های جنگلی، درختان خودرو و انبوهی را در خود جای داده است. گونه های مختلف گیاهان شمشاد آن بیش از ۷۰۰ سال برآورد گردیده است. پارک نمک آبرود با طبیعت بکر و وحشی، ضمن حفظ سیستم های اکولوژیکی به عنوان یکی از پارک های جنگلی زیبای جهان محسوب می شود. **دریاچه ولشت / این دریاچه** در جنوب غربی چالوس و شمال شرقی منطقه کلاردشت در میان دره ای عمیق قرار گرفته است. وسعت آن حدود ۱۵ هکتار و عمق متوسط آن ۲۰ متر می باشد. حجم آب دریاچه حدود سه میلیون متر مکعب برآورد شده و

شیرین است و به همین دلیل نیز مأمّن پرنندگان مهاجر، ماهی و سایر آبزیان است. دسترسی به دریاچه از طریق مرزن آباد و سمت غربی جاده چالوس امکان پذیر است.

دریاچه سد دریوک / این دریاچه که در حدود یک هکتار وسعت دارد، روبروی دره ولی آباد هزارچم و در دامنه کوه دال کمر قرار گرفته است. عمق آن حدود ۵ متر است و آبی شیرین دارد. اطراف آن را مراتع و مرغزار احاطه کرده است. به همین جهت این دریاچه مأمّن و زیستگاه پرنندگان بومی و وحوش است.

مرداب کندوچال / این مرداب در میان جنگل انبوه "فی یین" چالوس قرار گرفته است. این تالاب یک هکتار وسعت و حدود ۴ تا ۵ متر عمق دارد. آب آن از چشمه های اطراف تأمین می شود و شیرین است. غیر از درختان جنگلی که دورتادور آن را فرا گرفته اند، پیرامون و سطح مرداب نیز پر از نی و گیاهان مردابی است. این تالاب در ارتفاع ۷۳۰ متری دریا قرار گرفته است و مأمّن پرنندگان و آبشخور وحوش است.

تاریخچه رامسر / رامسر که در دامنه جنگل و ساحل دریای مازندران در فضایی سرسبز واقع شده است، از شهرهای قدیمی استان مازندران به شمار می رود. در برخی منابع و متون تاریخی، سابقه و پیشینه آن را حدود ده قرن ذکر کرده اند. خاندان های بزرگی در شهر رامسر می زیستند که بیشتر آنها از سادات بودند. رامسر پیش از سال ۱۳۱۰ هـ. ق دهی آباد به نام سخت سر بود. از این سال به بعد تغییرات مهمی در آن صورت گرفت و هم اکنون این شهر تاریخی از بهترین تفرج گاههای شمال ایران به ویژه از دیدگاه مسافران و جهانگردان خارجی است. رامسر شهری مجهز و کاملاً توریستی است.

جاذبه های طبیعی

آبشار ایچ یا ده قلو / این آبشار از ذوب برف های دائمی کوه خشم چال ارتفاعات اشکور علیا سرچشمه می گیرد و پس از طی مسافتی در بالا دست روستای ایچ، از فراز سنگی، روی سنگی دیگر فرو می ریزد. سپس به صورت آبشارهای متعدد به عمق دره سرازیر می شود. ویژگی های این آبشار مقدار زیاد آب آن و فضاهاى غار مانند وسیع زیر سنگهای آبشار است. هم چنین می توان به تعداد شاخه ها، چشمه های اطراف، محوطه کنار و بالا دست، چشم انداز یخچالهای دائمی خشم چال، دره زیبای اشکور، آب و هوای بیلاقی و پوشش گیاهی عطرآگین اطراف آن اشاره کرد که در نوع خود بی نظیر است.

تاریخچه سواد کوه / شهرستان سوادکوه که از ترکیب و توسعه فضاهاى روستایی مناطق دره ای و کوهستانی شکل گرفته است، از مناظر زیبای طبیعی، اعتدال آب وهوا و پوشش گیاهی انبوه برخوردار است و باتوجه به آثار دیدنی و تاریخی پل ورسک،

غارهای مختلف، پل شاپور شیرگاه به یکی از کانون های جذب گردشگران تبدیل شده است. طبیعت این شهر کوهستانی و دره ای و بسیار زیباست .

مراکز تاریخی و باستانی

محلّه قدیم آلاشت / محلّه قدیمی آلاشت، زادگاه رضاشاه سرسلسله دودمان پهلوی در ۱۸ کیلومتری زیرآب (منطقه سوادکوه) قرار دارد. آلاشت در منطقه ای کوهستانی و جنگلی واقع شده و خانه های آن اغلب از خشت خام ساخته شده و بام آنها نیز با تخته پوش پوشانده شده است. کوچه های این محلّه، باریک، سنگی و شیب تندی دارند. آلاشتی ها هر محلّه از دهشان را به نامی می شناسند. زادگاه پهلوی اول در محلّه پهلوان خلیل قرار دارد که ساختمان آن در اصل دو اشکوبه بوده است. اشکوب فوقانی آن در اثر زلزله فروریخته بود که در دوران پهلوی دوم به وسیله سازمان سابق میراث فرهنگی به همان سبک اولیه تجدید بنا شده است . این خانه امروزه به عنوان کتابخانه عمومی شهر آلاشت مورد استفاده مردم و جوانان قرار می گیرد.

قلعه کنگلو / این قلعه به فاصله تقریبی ۲۰ کیلومتری در جنوب شرقی دواب (منطقه سوادکوه) در نزدیکی روستای کنگلو بر بالای صخره ای قرار دارد که قسمت اعظم آن با گذشت زمان و عوامل مخرب جوی از بین رفته است. نمای خارجی قلعه را یک باروی عظیم سنگی تشکیل می دهد که در قسمت میانی و طرفین آن، برج های دیده بانی تشکیل شده است. فضای داخلی این قلعه با توجه به بقایای آن، مدور و در دو طبقه ساخته شده بود که قسمت عمده آن از بین رفته و در حال ویرانی است .

برج لاجیم / این برج که در روستای لاجیم منطقه سوادکوه واقع شده، سهواً به مقبره امامزاده عبدالله معروف است. ساختمان آن به شیوه مدور با گنبدی مخروطی شکل و در نهایت ظرافت و سادگی ساخته شده است. در قسمت فوقانی، دو کتیبه آجری به خط پهلوی ساسانی و کوفی نصب شده که برابر مفاد کتیبه کوفی (مورخ ۴۱۳ هـ. ق) این بنا مدفن ”کیا اسماعیل ابوالفوارس شهریار بن عباس“ است. بنای مزبور در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

پل ورسک / این پل در زمان رضاشاه، بر روی دره ورسک منطقه سوادکوه ساخته شد و در زمان جنگ جهانی به پل پیروزی معروف شد. پل ورسک با دهانه ای به طول ۶۶ متر و ارتفاع ۱۱۰ متر یکی از بزرگترین شاهکارهای مهندسی طول خط آهن شمال است .